עין משפט
נר מצוה

לג א מיי' פ"ד מהל' פרה אדומה הל' ג:

לד ב מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה ז:

עיין רפ"ק [ע' תוס' זבחים מח: ד"ה וחטאת ותוס' לקמן קב: ד"ה כבש]

לה ג מיי' שם פי"א הלכה ו:

מסורת הש"ס · תורה אור

שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה אינה טעונה שלא יהא קרבנו מהודר סד"א הואיל ואמר ר"ש שלא יהא קרבנו מהודר כי קמצי לה פסולין נמי תתכשר, קמ"ל. אי הכי התם נמי ליתני א) אחד חטאת חלב ואחד כל הזבחים שקבלו דמן זר ואונן ולימא לר"ש אצטריך. אלמא כיון דתנא ליה "כל" ולא קתני "חוץ" כולהו משמע, ה"נ כיון דתנא "כל" ולא קתני "חוץ" כולהו משמע. אצטריך סד"א הואיל ואוקימנא לרישא דלא כר"ש סיפא נמי דלא כר"ש, קמ"ל. אמר רב זר שקמץ יחזיר, והא אנן "פסל" תנן? מאי "פסל" פסל עד שיחזיר, אי הכי היינו בן בתירא? אי דאיתיה לקומץ בעיניה לא פליגי רבנן עליה דבן בתירא, כי פליגי דחסר קומץ: רבנן סברי לא יביא מתוך ביתו וימלאנו, בן בתירא סבר יביא מתוך ביתו וימלאנו. אי הכי בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין? בן בתירא אומר יחזיר ויביא מתוך ביתו וימלאנו ויחזור ויקמוץ בימין מיבעי ליה? ב) כי קא אמר רב לבן בתירא. פשיטא? מהו דתימא עד כאן לא קא מכשר בן בתירא אלא בשמאל ג) אבל בשאר פסולין לא, קמ"ל. מאי שנא שמאל ד) דאשכחן לה דהכשירא ביום הכפורים. זר נמי ה) אשכחן לה דהכשירא בשחיטה? ו) שחיטה לאו עבודה היא. ולא? והא"ד זירא אמר רב *שחיטת פרה בזר פסולה, ואמר רב עלה "אלעזר" ו"חוקה" כתיב בה? ז) שאני *פרה דקדשי בדק הבית היא, ולאו כל דכן הוא *קדשי בדק הבית בעו כהונה קדשי מזבח לא בעו כהונה? אמר רב שישא בריה דרב אידי מידי דהוה אמראות נגעים, דלאו עבודה נינהו ובעי כהונה. וניגלף מבמה? וכ"ת מבמה לא ילפינן *והתניא מנין ליוצא ח) שאם עלה לא ירד שהרי יוצא כשר בבמה. תנא "זאת תורת העולה" סמיך ליה. ט) אלא טעמא דאשמעינן רב הא לאו הכי הוה אמינא בשאר פסולין פסל בן בתירא והתניא רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר בר"ש אומרים מכשיר היה בן בתירא בכל הפסולין כולן *דתניא "וקמץ משם" י) ממקום שרגלי הזר עומדות. בן בתירא אומר מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויחזור ויקמוץ בימין ת"ל "וקמץ משם" ממקום שקמץ כבר. וכיון דקרא סתמא כתיב בה מה לי שמאל ומה לי שאר הפסולין? אלא הא קמשמע לן יא) רב קמץ ואפילו קידש, ולאפוקי מהני תנאי דתניא רבי יוסי בן יאסיין ורבי יהודה הנחתום אמרו יב) בר"א שקמץ ולא קידש אבל קידש פסל. ואיכא דאמרי קמץ אין קידש לא, כמאן? כהני תנאי. לאפוקי מתנא קמא. מתקיף לה רב נחמן מאי קא סברי הני תנאי? אי קמיצת פסולין עבודה היא, אע"ג דלא עביד ליה מתן כלי, אי קמיצת פסולין לאו עבודה היא כי יג) עבד לה מתן כלי מאי הוה? הדר אמר ר"נ לעולם עבודה היא ולא גמרה עבודתה עד דעביד לה מתן כלי, יד) אי הכי אפילו לא קידש

וכי

אי הכי. במס' זבחים (דף טו:) קתני כל הזבחים שקיבל דמן זר ואונן וכל הני דמתני' ליתני נמי כי מתני' "אחד חטאת חלב ואחד כל הזבחים" כו': כולהו משמע. ולא פליג ר"ש: אצטריך. אע"ג דבלאו הכי נמי הויא מנחת חוטא בכלל ולא פליג ר"ש טו) אפילו הכי אצטריך למיתנייה דמהו דתימא מדרישא דקתני דשלא לשמה לא עלו לשם חובה אוקימנא בריש פירקין (דף ב) לרבה ולרבא טז) מתני' דלא כר"ש סיפא נמי דקתני כל המנחות שקמצן זר כו' דלא כר"ש דמדפליג ברישא פליג נמי בסיפא ואמר במנחת חוטא דכי היכי דלאו קרבנו מהודר כי קמצי לה יז) פסולין כשרה: קמ"ל. משנה יתירה "אחד מנחת חוטא" דלא אצטריך למתנייה אלא לר"ש דר"ש נמי מודה בסיפא: לא יביא מתוך ביתו וימלאנו. סלת לעשרון דקסברי קדושת כלי קבעה יח) לשם מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כדאמרינן בהאי פירקין (דף ט:) "מן המנחה" פרט לשחסרה: יביא מתוך ביתו. דקסבר קמיצה קבעה והא לא קמץ יט) [כ"ה] וכה"ג פליגי אמוראי לקמן במתניתין (שם): ומאי שנא שמאל. כלומר [אמאי] ה"א דבשאר פסולין לא מכשיר לאהדורי כ) אלא בשמאל: ביוה"כ. נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: בשחיטה. כדאמרינן לקמן בפ"ב (דף יט.) והקריבו בני אהרן את הדם מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בזר: ואמר רב עלה. היינו טעמא דפסולה דכתיב בה "אלעזר" וכתיב בה "חוקה", וחוקה עיכובא: שאני פרה. דטעמא [א] דשחיטה פסולה בזר לאו כא) דעבודה היא דהא קדשי בדק הבית דלא שייכא בהו עבודה אלא גזירת הכתוב היא דזר פסול בה: ולאו כל דכן הוא. בקדשי בדק הבית חשובה עבודה בקדשי מזבח לא כל שכן ואפ"ה זר כשר בשחיטת קדשים אלמא אשכחן כב) הכשר בעבודה וגבי קמיצה נמי אית ליה תקנתא בחזרה לבן בתירא, ונמצא לי דרב: אמר רב שישא. לעולם לאו עבודה היא [ב] והאי דבעיא כהן גבי פרה אדומה גזירת הכתוב היא מידי דהוה [אמראות] נגעים: וניגלף מבמה. כלומר דרב למה לי, מאי שנא שמאל דמכשיר בן בתירא בחזרה דאית ליה הכשר ביוה"כ זר נמי תנא ידענא דמכשר נמי בן בתירא דהא אית ליה הכשר בבמה קודם שנתקדש אהרן כג) שהעבודה בבכורות: וכי תימא מבמה לא ילפינן. דעדיין לא כד) נבדל אהרן: וסמניא מנין ליוצא. כאימורי חטאת ועולה שיצאו לקלעים שאע"פ שהוא פסול כדאמרינן בכילד צולין (פסחים דף סב.) מהן לא הובא את דמה, אם עלה לא ירד: שהרי יוצא כשר בבמה שלא היו שם קלעים: סמיך. כדאמר במסכת נדה בפרק יוצא דופן (דף מ:) תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו והאי דנקט במה כה) אסמכתא בעלמא היא אבל עיקר טעמא מהתם יליף: וקמץ משם. מלא קומצו רישיה דקרא כתיב (ויקרא ב) והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם משמע כו) ממקום שרגלי הזר עומדים שם קומץ והיינו מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה ובמזרח הם וקמ"ל דלא בעינן קמיצה בצפון כשאר קדשים אלא כל העזרה כשרה לקומץ: סתמא כתיב. "וקמץ משם" ממקום שקמץ כבר והחזירו קומצה משום פסלות כח) (אחד) ואחד פסול זרות במשמע: אלא כט) קמ"ל רב דקומץ ואפילו קידש קומץ במתן כלי מכשיר בן בתירא, דאי לאו דקידש מיירי רב לא הוה משמע לן מידי: ל) כד"א. דבן בתירא מכשיר בחזרה: ת"ק. דפליג בברייתא אדר' יוסי בן יאסיין ור' יהודה הנחתום: אי קמיצת פסולין עבודה היא. לפסול אפילו לא נתן קומץ בכלי, לא תתקן בחזרה: ואי לאו עבודה היא. דלא חשיב האיל ובפסולין נעשית כי עבד מתן כלי נמי לא חשיב, ואפשר בחזרה:

*) נ"ק מ"ו

וקא

שלא יהא חוטא נשכר. תימה במה נשכר והלא בין יש עמו נסכים בין אין עמו נסכים הוי [ג] כסלע ותנן לקמן בפ' בתרא (דף קז:) הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה כבש יביא הוא ונסכיו בסלע ובחטאת של טומאת מקדש נמי בסלע אף על פי שאין עמה נסכים *ולאו פירכא *הוא: הואיל לא) ואוקמינן רישא דלא כר"ש. תימה לרב אשי דריש פירקין דאתיא כר"ש מאי איכא למימר לב): לג) לא יביא מתוך ביתו וימלאנו. סולת עשרון דקסבר קדושת כלי קבעה לשם מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כדאמרינן בהאי פירקא (דף ט:) מן המנחה פרט לשחסרה כך פי' בקונטרס וקשה דהא ר"ש בן לקיש איתותב לקמן דאמר מנחה שחסרה קודם קמילה לא יביא מתוך ביתו וימלאה וע"ק למה לי קרא לקמן לבן בתירא וקמץ משם ויחזור ויקמוץ מנא תיתי לן דקדושת כלי קבעה לד) ונראה לפרש דסלקא [ס"א] כר' יוחנן דקדושת כלי לא קבעה אלא בקמילה פסולים פליגי אי קבעה אי לא קבעה ומאי למימר דהכי ר"ל לה) פירוש הקונטרס: שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. משמע דליכא מאן דפליג ובפ"ק דחולין (דף יא.) ובפ"ק דשבועות (דף יא:) פירשתי*: וכי תימא מבמה לא ילפינן. פירש בקונטרס קודם שנבדל אהרן משמע שרוצה לומר דלאחר אהרן לא הותר זר בבמה וא"א לומר כן כדמוכח בפ' בתרא דזבחים (דף קיח.) דדריש אים (*אים) להכשיר את הזר והיינו לאחר שנבדל אהרן ועוד מליט (ש"א יג) שאול ושמואל שהקריבו בבמה: לו) שהרי יוצא כשר בבמה. וא"ת והרי יוצא דפסול בבמה ותנן בפ' המזבח מקדש (זבחים דף פד.) וסילא דמה חוץ לקלעים לרבי יהודה אם עלתה תרד וי"ל דהאברין ודאי *)ירדו אבל הדם אינו מתקנה מסולי המזבח: אלא טעמא דאשמעינן. בשום מקום לא פריך בענין זה דקשיא ליה הכא אמאי איצטריך ליה לרב לאשמועינן הא דתניא בברייתא ושמא שגורה היתה בפי כל לז): ממקום שרגלי הזר עומדות. לקמן בפירקין מפרש אצטריך סד"א אהל וכתיב והגישה וקמן מה הגשה בקרן מערבית דרומית אף קמילה כו' ובקונטרס לא פירש כן: וכיון דקרא סתמא כתיב מה לי שמאל כו'. וא"ת בפרק המזבח מקדש (שם) דתנן שקיבלו פסולין וזרקו את דמן שאם עלה לא ירד ומוקמינן לה בפסולין דחזו לעבודת צבור ומרבי לה [ד] (הכא) מזאת תורת העולה ואמאי לא פריך דכיון דקרא סתמא [ה] מה לי חזו ומה לי לא חזו ויש לומר משום דהדביק זאת היא העולה הרי אלו *)מיעוטין:

*) [illegible]

יומא מב. ע"ש זבחים יד:
שם.
[יומא מב. תו"ה]

נ"ל קדשי בדק הבית בעו עבודה קדשי מזבח מיבעיא

שיטה מקובצת

קידש נמחק: טו) ר' שמעון אמנחת חוטא אפילו: טז) לדרבה ורבא. תיבת מתני' נמחק: יז) פסולין נמי כשרה: יח) קבעה לה לשם: יט) קמץ כהונה הכ"ה: כ) לאהדורי בשמאל: כא) בזר לאו משום דעבודה היא כו' תיבת היא דלא שייכא: כב) ליה היתר בעבודה תיבת הכשר נמחק: כג) עבודה היא והאי דבעיא כהן גבי פרה גזרת הכתוב: כד) אהרן שהיתה בבכורות: כה) לא אתקדש אהרן: כו) במה אסמכתא בעלמא: כז) משמע ממקום שרגלי הזר תביא שומדים שם הוא קומץ: כח) משום פסלות אחר: כט) אלא הא קמ"ל: ל) לא שנו רבן בתירא. תיבות בר"א נמחק: לא) הואיל ואוקימנא: לב) איכא למימר. נלין י"ל דבלאו הכי נמי צ"ל דרישא לאו כר"ש דהא תנן במתניתין נתן בכלי והולך דשמעינן ליה לר"ש בפ"ק דזבחים דהולכה לאו עבודה היא ע"כ. ול"ל תרי ורי"ל דהכי ע"כ רישא דלא כר"ש דקא חשיב הולך שלא לשמו ור"ש מכשיר בהולך ומיהו לפי סברא ד' לא מתוקם שפיר לישנא דתלמודא דקאמר ואוקימנא רישא דלא כר"ש דמשמע דאוקימנא הכי במתניין דלעיל וי"ל דודאי התלמוד נסיב הכא לישנא אליבא דמתורבא דרבא נינהו ומיהו לרב אשי נאמר הכי דפריך דר"ש מכשיר בהולך וא"ת אי הכי בזבחים נמי ניתני אחת חטאת חלב ואחת כל הזבחים תימא דלר"ש איצטריך משום דקתני סיפא התם הולך שלא לשמו פסל ור"א מדסיפא לאו כר"ש רישא נמי לאו כר"ש וי"ל דהתם הך רישא וסיפא לאו חדא בבא נינהו כי הכא דהא איכא התם מ"ל טובא דקא מפסקי בינתים ועי"ל דודאי לא דמי דאילו הכא רישא וסיפא תרוייהו סתמא מתני ואיכא למימר מדרישא לא סתם לן כר"ש סיפא נמי לא סתם לן כר"ש אבל התם בסיפא פליג ר"ש בהדיא דקתני ר"ש מכשיר בהולך ואדרבה משמע מדפליג בסיפא מכלל דברישא לא פליג הילכך התם לא אצטריך למתני ברישא אחת חטאת חלב לר"ש וליכא לתרץ קושיין קשייתא דלרב אשי ניחא ליה שפיר דנקטיה לאשמועי' דמתני' כולה ר"ש כרב אשי ולאפוקי דרבה ורבא מדסיפא ר"ש מסתברא רישא נמי ר"ש ולהכי תני אחת מנחת כו' [דהא ע"כ רישא לאו כר"ש מדתני הולך]: לג) רבנן סברי לא יביא מתוך ביתו. פי' משום דכלי שרת קבע כו' עד וכה"ג פליגי אמוראי לקמן וקשה דהא רשב"ל איתותב ועוד קשה דלמה לי קרא לקמן לבן בתירא סברא היא דכלי לא קבע דהא ר"ל איתותב ותו"ק דאי פליגי בפלוגתא דאמוראי לקמן אמאי נקט פלוגתייהו בקמיצה בפיסול לינקט פלוגתייהו בלא נקמצה כלל אלא שחסרה אחר שבאה לתוך הכלי לכך נ"ל דלא הוי כפלוגתייהו דאמוראי דלקמן דכולהו

מצי סברי הכא דנקבעה המנחה ולא משום כלי לחוד אלא משום דנקמצה ואף על גב דנקמצה בפיסול בכל מקום מועיל למקבעה בפיסול לכ"ע והא דאיתותב ר"ל היינו במתן כלי לבד פי' שנתן המנחה בכיסא אבל הכא דיש קמיצה וקדוש כלי המנחה בכיסא בהא ודאי קבע לרבנן דגזו' נמי שהקמיצה פסולה היא מ"מ עם קמיצה הוי ובן בתירא פליג דס"ם דיחזור ויקמוץ מקרא דוקמץ משם עכ"ל הרח ובתוספות אחרות ונראה לפרש דבהא פליגי דרבנן סברי חסרון פסל' אחרי שיש קמיצה פסולה בהדה ובן בתירא סבר קמיצה פסולה לאו כלום היא דהוי כמו מנחה שחסרה קודם קמיצה דלא פסלא ע"כ: לד) ונראה לפרש ב) דהכא הוי אפילו לר"י דהכא קמיצה עם החסרון דהוי תרתי לריעותא. תוס' אחרות: לה) פי' הקונטרס עי' תוס' זבחים (דף ס"ח ע"ב): לו) שהרי יוצא. עיין תוס' זבחים (דף ס"ד ע"ב): לז) בפי כל. מאחר דדרשא דקרא הוא:

שיטה מקובצת

א) ליתני אחת חטאת חלב ואחת כל הזבחים: ב) ליה אלא כי: ג) אבל בשאר פסולין לא קמ"ל. והאי דנקט שמאל לרבותא תני ליה דאע"ג דשמאל כשר ביוה"כ ומהו דתימא דעביד שירים ולא מצי כשר לחזור ולקמוץ דהכי אמרינן בזבחים גבי טמא משום דאינו פסול [קמ"ל] דיחזור הכשר ויקמוץ: ד) דאשכחן ליה כו'. פי' אי משום הכי לא פסלא ואית לה תקנה בחזרה ובפ"ק דמעילה דהסברות והפוכות דקאמר טמא דאתיא בצבור משוה שירים פי' דאתו מעשיו ומעשה השירים ואין לו תקנה בחזרה ושאר פסלות אינם עושין שירים לפי שאין להם היתר בשום מקום אין מעשיהם כלום אלמא משום דיש לו היתר במקום אחר מגרע גרע. הרח: ה) אשכחן ליה הכשירה: ו) שחיטה לאו עבודה היא. פרש"י שהרי שחיטה כשרה בזר ותימה דעל זה אנו דנין אלא ה"פ שחיטה לאו עבודה היא. שלא מצינו בשום מקום שתקפיד רחמנא אשחיטה דזר כדאמרינן והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך מצות כהונה וכן מוכח המתניא דפריך ולא והרי שחיטת פרה שתקפיד בו הכתוב כו'. עיין זבחים (דף יד ע"ב): ז) שאני פרה וכו'. לעולם לאו עבודה היא ואמאי בזר פסולה שאני פרה דמדמי קדשי בדקהבית היתה נקנית ולא מדמי מזבח וקמ"ל א) שלא יהא שאר עבודות הפרה הפסולות בשחיטתה כמו קדשי מזבח ולעולם לאו עבודה היא אלא גזרת הכתוב היא דבעיא כהונה אבל שאר קדשים לא בעו שחיטה כהונה. הרגמ"ה: ח) שאם עלה לא ירד. ויוצא פסול מדכתיב הן לא הובא את דמה פנימה כלומר פנימה היתה שלא יצאת חוץ שאם יצאת הי' [מן הדין] לשרפה ושאר זבחים נמי מפקינן להו מדכתיב ובשר בשדה טריפה אזהרה לכל דבר שיצאת חוץ למחיצתה: ט) אלא טעמא כו'. וא"ת ומאי קושיא וכי לא אשמועינן רב מה שהוא ברייתא וי"ל דלפי שהיתה שגורה בפי כל מקשה ממנה: י) משם שלא קומצו ממקום: יא) קמץ ואפילו קדש הקומץ שנתנו בכלי שרת להקטירו יחזור. הרגמ"ה: יב) אמרו לא שאנו אלא שקמץ. ותיבות במה דברים אמורים נמחק: יג) כי יעביד לה מתן כלי מאי הוי: יד) תיבות אי הכי אפילו לא

א) אולי צ"ל וקמ"ל דמ"מ פסולה בזר אלא וכו' ב) נראה דצ"ל דהכא מודה ר"י דלא יביא מתוך ביתו דכיון דאיכא קמילה עם חסרון דהוי תרתי לריעותא.

הגהות צ"ק (א) המחיקה: [ב] היא: [ג] צ"ל נמלא: [ד] שם: [ה] חזו: